

TURISTIČKI KOMPLEKS U ERDEVIKU**TOURIST COMPLEX IN ERDEVİK**Nina Stanković, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – ARHITEKTURA – DIZAJN ENTERIJERA**

Kratak sadržaj – Rad se bavi projektovanjem turističkog kompleksa kraj sela Erdevik. Pored smeštajnog dela – bungalova, restorana, spa centra (bazeni i saune), sadrži i propratno dvorište s vrtom. Kompleks je smešten na obali jezera „Bruje”. Ovi prostori projektovani su s ciljem da podstaknu raznovrsne aktivnosti vezane za prirodan kontekst. Sprovedeno je pet studija slučaja iz analizirane oblasti, koje su imale određen uticaj na analizirano rešenje. Uzimajući u obzir kontekst, program, korisnika i niz drugih parametara dobijena je celina koja objedinjuje funkcionalne procese i programske celine koje ovakav kompleks mora da sadrži, ali i pruža dodatni doprinos.

Ključne reči: Bungalovi, Restoran, Spa centar, Projektovanje, Turizam, Priroda, Smeštajni kompleks

Abstract – This project deals with the design of a tourist complex near the village Erdevik. In addition to the accommodation part - bungalows, restaurants, spa - center (swimming pool and sauna), it also has a backyard with a garden. The complex is located on the shores of Lake "Bruje". These spaces are designed to encourage diverse activities related to the natural context. Five case studies from the analyzed areas were conducted, which had a certain impact on the presented solution. Taking into account the text, the program, the user, as well as a number of other parameters, a whole is obtained that combines the functional processes and program units that such a complex must contain, but also provides additional input.

Keywords: Bungalows, Restaurant, Spa center, Design, Tourism, Nature, Accommodation complex

1. UVOD**1.1. Turistički kompleks u Erdeviku**

Pod turističkim kompleksom u Erdeviku podrazumeva se zemljište na kom su smešteni bungalovi, restoran, velnes i spa centar (bazeni i saune), i propratno dvorište s vrtom. Tema je formiranje smeštajnog kompleksa (turističko - ugostiteljskog) nadomak seoske idile, na obali jezera Bruje, kraj sela Erdevik. Poštujući načela i smernice prema građevinskim dozvolama, i prepoznavajući turistički potencijal, iznedreno je atraktivno rešenje koje je u potpunosti prilagođeno prirodnom okruženju.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila dr Ivana Miškeljin, vanr. prof.

1.2. Turistički kompleks

Turizam se može okarakterisati kao delatnost modernog društva, jer se javlja kao vid produhovljenosti i potrebe da se sve više i bolje upoznajemo i krećemo sferama koje nas okružuju. Znatiljelja i novostvoreni uslovi iznedrili su osnovna polazišta u razvoju ove oblasti. U tom kontekstu možemo pomenuti ekonomsku osnaženost, smeštajne kapacitete, odnosno infrastrukturu i ritam života koji teži ka organizaciji zaposlenja uz godišnje odmore.

Uloga arhitekture i urbanizma u turizmu takođe se visoko kotira. Atraktivnost prostora ekvivalentna je s njegovim uređenjem i identitetom. Autentična naselja, turističke regije i kompleksi poprimaju razne odlike i koncepte. Krajnji rezultat se sve više ogleda u čistoj ekonomizaciji i dobiti, a zarad ovih ciljeva narušavaju se resursi i tradicija.

Turistički kompleks možemo opisati kao skupinu različitih sadržaja interesantnih za turiste, na jednom lokalitetu (društveni, verski, kulturni...). Odnosno, to su tako uređeni i opremljeni prostori koji omogućavaju sadržajan boravak turistima uz mogućnost upražnjavanja različitih aktivnosti vezanih za osnovne turističke resurse.

1.3. Ugostiteljski kompleks

Ugostiteljski kompleks predstavlja skupinu različitih ugostiteljskih delatnosti i objekata, koji se nalaze na jednom lokalitetu. Delatnosti proizvodnog, uslužnog, trgovinskog, organizacionog karaktera okupljene su oko jedne tematske celine i često su propratni sadržaj turističkih atrakcija.

Turistički kompleks u Erdeviku, kao što je već navedeno, smešten je u ruralnom, prirodnom okruženju, na obroncima Fruške gore. Izobilje resursa i netaknutog blaga, nudi širok asortiman usluga koje se mogu servirati i promovisati kao brend naše zemlje (vino, kulen, lov, ribolov...). Potencijali domaće radinosti i proizvodnje neiskorišćeni su i zanemareni.

Ideja ovog projekta jeste da se napravi otklon ka nemaru i da se razviju uslovi za bolji život na selu. Ujedno, tema je da prirodno bogatstvo lokacije bude osnovna vodilja razvoja koncepta. Briše se granica između enterijera i eksterijera, i forma se svodi na akcentovanje zatečenih vizura, mirisa, zvukova...

Zahvaljujući ovom potezu, priroda postaje održiv organizam koji nastavlja da se razvija u skladu sa savremenim poimanjima. Konkretno, zadatak je pružiti uslugu smeštaja, uz hranu, piće i prostor za relaksaciju. Mir koji pruža seoska idila i intima se ne smeju narušiti.

1.4. Odnos prirodnog okruženja i arhitekture turističko – ugostiteljskog kompleksa

Čovek se vremenom adaptirao na veoma struktuirane pejzaže bogate raznolikom vegetacijom, oivičene vodenim površinama. Prema ovim standardima su nastale ljudske naseobine od davnina, a nastaju i dan danas. Mnoge od njih koje potiču iz vremena antičke Grčke i Rima vremenom su se širile, opstajale vekovima, razvijale se i danas žive i predstavljaju metropole u pravom smislu te reči.

Ovaj model je prisutan i u savremenim urbanim sredinama kroz veštački stvorene vodene površine, parkove, botaničke bašte. Čovekova potreba da se prožima sa prirodom je urođena kao i potreba da diše, da se hrani, da voli.

Odnos prirodnog okruženja i turistički – ugostiteljskog kompleksa je veoma bitan faktor za razvoj delatnosti. Priroda koja se ovde nameće kao tema, je jedan od preduslova, motiva i potencijala koji bi privukli izvesne investitore, pa potom i klijente ka pokretanju ove vrste biznisa. U nizu ostalih i vrlo presudnih faktora, koji bi se možda više ticali tehnikalija - pravnih, socioloških, ekonomskih iliti trgovinskih sektora, ova stavka bi se prepoznala kao resurs i nepobitna ideja.

2. PROGRAMSKO I FUNKCIONALNO ISTRAŽIVANJE

2.1. Lokacija turističkog kompleksa u Erdeviku

Erdevik je najveće seosko naselje u opštini, i od opštinskog centra Šida udaljeno je 16 km. Naselje je podignuto na blagim padinama Fruške gore, sa dve strane okruženo je Fruškom gorom, a sa druge dve ravnicom. Nalazi se na 140 metara nadmorske visine, i smešteno je na kontaktu dve morfološke celine: lesne zaravni i lesne terase [1].

Budući da se radi o naselju koje ima veoma povoljnu lokaciju u odnosu na kardinalne saobraćajnice u zemlji, u odnosu na reperne gradove, i u odnosu na dve susedne države, zaista je bespotrebno sumnjati u budući potencijalni promet.

Proces istraživanja lokacije doprineo je istančanim usmerenjima pri vizualizovanju projektnog koncepta, i pomogao je su da se oseti i doživi energija okruženja.

2.2. Turističko rekreativni centar „ERDEVİK - KULINA”

Ove godine, objavljeni su rezultati dvogodišnjeg istraživanja sprovedenog na inicijativu Pokrajinskog sekretarijata za privredu i turizam.

Tema studija je istraživanje potencijala na teritoriji Vojvodine za izgradnju banja, i obuhvatila je terenska, laboratorijska i kabinetska istraživanja. Rezultati pokazuju da Vojvodina ima potencijal da bude vodeća velnes i spa destinacija u ovom delu Evrope, i da ima 50 lokacija na kojima bi mogao da se razvija banjski turizam, što je čini veoma bogatom regijom. Erdevik je izdvojen kao potencijalna lokacija za razvoj [2].

Još 1989. izrađen je idejni projekat - Turističko rekreativni centar „ERDEVİK - KULINA”. Projekat je obuhvatao plažni plato i plažne objekte na jezeru „Bruje”.

Predviđeni su: restoran, kafić, snack bar, sportski tereni, klizalište, teretane, olimpijski bazeni, bazeni za relaksaciju i decu, marketi, poslastičarnica, piljarnica, frizeri, ambulanta za hitne intervencije, svlačionice, saune, prostori za masažu, nadstrešnice, tribine za sunčanje, peščane plaže, prostori administracije, prostori za osoblje, ostave, holovi... [3].

Ove studije, još jednom svedoče da se analizirana lokacija - Erdevik, zaista prepoznaje kao ogroman potencijal.

2.3. Prostorna organizacija bungalova

Bungalovi predstavljaju atraktivan tip smeštaja, koji je sve više zastupljen. Možemo ih opisati i kao prave prirodne bisere jer u sebi spajaju vrhunski komfor i prirodne elemente, odnosno rustičan ugođaj s modernim detaljima. Najčešće imaju samo jednu etažu, koja je podeljena na nekoliko većih celina poput par spavaćih soba, dnevnog boravka, kuhinje i kupatila, ali mogu primiti veći broj osoba u zajedničkim sobama. Nude potpuno drugačije iskustvo od odlaska u hotel ili kampovanja.

Ideja je da se oforme tipski bungalovi, sa identičnim rasporedom prostorija. Jedina razlika bi se primenila u spavaćim sobama, gde bi se ponuda svela na nekoliko mogućnosti, a to su: dvokreveti, trokrevetni i četvorokrevetni bungalovi. Mobilnost prostora je prilagodljiva potrebama korisnika, a kapacitet pojedinačne jedinice je u skladu sa porodičnim potrebama, iliti u skladu sa manjim grupama društva.

Prostorna organizacija je vrlo jednostavna i čista, a vodi se dijalogom enterijera i prirodnog okruženja. Rešenje se pronalazi u obrazovanju galerije, koja stvara toplu atmosferu, a ujedno nudi i mogućnost da se objekat ne širi u osnovi na velik raster. Spavaonice se postavljaju u gornjoj zoni, i na taj način se vrši podela na dnevnu i noćnu zonu. U prizemlju se nalaze – dnevni boravak, kuhinja i kupatilo.

Slika 1. Enterijer bungalova

2.4. Prostorna organizacija restorana

Prostorna organizacija restorana je vrlo specifična. Najosnovnija podela bi bila na uslužni deo – za potrošače, i na tehnički – za osoblje, odnosno administraciju. Uslužni deo, pored samog prostora za usluživanje, podrazumeva i osnovne prateće sadržaje (toalet, garderoba, ulazna particija). Tehnički deo zahvata manju površinu (kuhinjski blok, pomoćne prostorije – toaleti,

prostori za odmor, administraciju i servisno tehničke prostorije). U restoranima je jako važno obratiti pažnju na sanitarno – higijenske uslove, svi propisani standardi se moraju strogo poštovati. Potrebno je pravilno rasporediti čiste i prljave puteve, i obezbediti pogodan raspored prostorija. Najinteresantniji deo za razmatranje je sam pogon ove tipologije, odnosno kuhinja.

Slika 3. *Enterijer restorana*

2.5. Prostorna organizacija velnes i spa centra

Objekat velnes i spa centra je prizeman. Organizacija objekta je podeljena na prljave i čiste zone. Ulazna zona za goste i radnike je odvojena, za goste se nalazi sa severne strane objekta, dok je za radnike sa južne strane. Muške i ženske svlačionice su takođe odvojene, za radnike i za goste. U zoni radnika se nalaze posebne komunikacije, kancelarije i sanitarije sa svim propratnim prostorijama. U zoni za goste se nalazi bazen, sanitarije, prostori za odmor. Fasada ka istoku i zapadu je potpuno otvorena, i pruža pogled na prirodu i jezero.

Slika 2. *Enterijer spa centra*

3. TURISTIČKI KOMPLEKS U ERDEVIKU

3.1. Projektni zadatak

Nakon dobijenih rezultata iz istraživačkog rada, pristupa se razradi projekta. Zadatak i cilj je osmisliti turistički kompleks i razraditi rešenja do nivoa enterijera. Budući da uspešnost projekta i programa u najvećoj meri zavisi od same lokacije, jer je njen potencijal osnovni preduslov i motiv potražnje, koncept se bazira na poštovanju duha mesta.

Mere koje se preduzimaju zarad zaštite životne sredine tiču se kapaciteta samog kompleksa. Cilj je da se zadrži utisak netaknute prirode, i da je intima korisnika primarna stvar. Moto je da se promovise isključivo odmor, idila i seoski život. Kapacitet se svodi na čist proračun i razmeru obuhvata izgradnje i optimalnog broja posetilaca.

Potrebno je obratiti pažnju na odnos i položaj kompleksa u odnosu na saobraćajnicu koja se nalazi u blizini obale. Budući da se po obodu jezera prostire samo jedan put koji pravi zatvoren krug, i jedini pravac obilaska, pogodno je objekte usmeriti ka obali i suptilno ih razdvojiti zaklanjanjem vizurama od strane prolaznika, zarad poštovanja intime. Kretanje korisnika unutar „dvorišnog prostora” se takođe mora detaljno isplanirati. Uz aktivne saobraćajne kapacitete, vrlo je bitno obezbediti i pasivne, odnosno parking mesta. Što se tiče tehničkih vozila za dostavu robe, njima je takođe potrebno obezbediti kolski pristup.

Takođe vrlo je bitno razmišljati o korisnosti samog kompleksa tokom cele godine, a ne samo u sezoni kupanja.

Slika 4. *Eksterijer kompleksa*

3.2. Funkcionalna organizacija

Ideja je bila osmisliti projekat koji će biti otvoren prema plaži, i orijentisan prema suprotnoj strani obale. Ovim potezom bi se privukao veći broj posetilaca, jer bi kompleks izgledao atraktivnije. Vizure bi se pružale sa svih strana, kako sa suprotnog poteza, tako i sa bočnih, jer je u pitanju najistureniji deo koji bi praktično „ležao na vodi”.

Pristupni deo kompleksu sadrži parking mesta, a na njega se nadovezuje staza koja vodi ka objektima.

Osmatranjem situacije, uočava se linearna organizacija objekata uz obalu. U središnjem delu se nalaze restoran i spa centar, a opasani su tipskim bungalovima. Ovakvom postavkom se formiraju slobodne zelene površine koje se mogu iskoristiti za mnoge druge propratne sadržaje (parking, sportske terene, dečija igrališta, pešačke staze, amfiteatre, možda i bazen na otvorenom...).

Uz obalu se celom dužinom pruža uređena staza, sa propratnim mobilijarom, rasvetom i klupama. Određeni delovi staze imaju proširenja na vodi, koja ujedno i predstavljaju pristup vodi, i prostor za sunčanje i relaksaciju.

I restoran i spa centar su organizovani tako da se s jedne strane nalazi ulaz za zaposlene, a sa druge ulaz za posetioce. Objekti su postavljeni tako da su ulazi zapravo jedan preko puta drugog.

Iako se koncept bazira na strogoj intimi korisnika, ovaj kompleks ujedno predstavlja i mesto socijalizacije, slobode kretanja i izbora. Zajednički prostori – restoran, spa centar i obala, izazivaju interakcije.

Reč je o velikom broju različitih programa, koji funkcionišu kao jedna celina. Budući da čitav projekat zavisi od posećenosti koja bi uticala na ekonomsku održivost, ovaj kompleks se može posmatrati kao živ organizam koji se stalno menja u zavisnosti od odnosa ponude i potražnje, odnosno potrebnih kvantiteta i kvaliteta. Živost se prenosi na samu funkcionalnu organizaciju.

3.3. Osvetljenje

Osvetljenje značajno utiče na karakter prostora i predstavlja detalj koji formira konačnu sliku i doživljaj. Bez rasvete arhitekturu ne bismo mogli da osetimo i sagledamo, a biramo je u zavisnosti od tipologije objekta, od same prostorije, količine dnevne svetlosti, željenog efekta, programa/potreba koje su zastupljene...

Ukoliko govorimo o turističko kompleksu u Erdeviku, tri programa koja su zastupljena zahtevaju različite tretmane.

Što se tiče bungalova, koristi se radno i ambijentalno svetlo. Radno svetlo zahteva jači intenzitet, i vrši funkciju klasičnih visilica, a ambijentalno je led rasveta slabijeg intenziteta. Ambijentalno se nalazi uz stepenište, u sklopu kuhinje i kupatila.

U restoranu je primenjena identična rasveta. Raspored je formiran uglavnom u skladu sa rasporedom stolova.

Spa centar zahteva intenzivniju rasvetu. Uz pomenute vrste, ovde su zastupljeni i reflektori. Oni su pozicionirani u holu iznad bazena.

Što se tiče eksterijera, rasveta se prostire duž čitavog kompleksa. Osvetljene su staze, pravci kretanja, objekti, parking mesto, mesta socijalizacije, travnjaci previđeni za dečija igrališta, obala...

3.4. Materijalizacija

U objektima je upotrebljen skeletni konstruktivni sistem, izgrađen od armiranog betona.

Stubovi su dimenzija 30x30cm, različitih rastera.

Spoljni zidovi su sačinjeni od sendvič panela dimenzija 12x10x12, a unutrašnji zidovi su dimenzija 15cm.

Međuspratna konstrukcija je od armiranog betona, debljine 15cm.

Krov je dvovodan, i takođe je prekriven panelima. Odvođenje atmosferskih voda sa krova sprovodi se slivnicama i olucima.

Završni sloj fasade su paneli, u crnoj boji kod bungalova, a kod restorna i spa centra u crnoj boji i u teksturi drveta. Na fasadama se primenjuje i zid – zavesa.

Podovi i podne obloge u objektima definisani su u zavisnosti od namene prostorija. U bungalovima se nalazi live ni pod i drveni pod – borovina, u restoranu takođe, a u spa centru: live ni pod, drveni pod – borovina, deking, keramičke pločice.

Materijalizacija u restoranu je projektovana po propisanim standardima. To se najviše odnosi na kuhinju i na nameštaj u njoj.

Spoljna forma, odnosno rešenje fasade vodi se spojem modernog i tradicionalnog. Dvovodan krov se vraća na etno motive, a završna panelna obrada donosi efekat elegantnih, pročišćenih savremenih linija. Transparentnost i prozračnost čine elemente elegantnim, lakim i neupadljivim. Fasada uspostavlja prijateljski odnos sa okolnim objektima.

4. ZAKLJUČAK

Istraživanje značajnog broja projekata bungalova, vikendica, vila, spa centara, velnes centara, restorana, ugostiteljskih objekata, turističkih kompleksa, rezultuje odabirom ključnih kriterijuma, koji su bili vodilje prilikom formiranja konceptnog rešenja. Najznačajniji elementi prilikom razvoja ideja se odnose na: odnos prema kontekstu, prožimanje lokacije i objekta, odnos spolja - unutra, odnos modernog i tradicionalnog, prostornu koncepciju, rešenje komunikacija, uklapanje namena u enterijeru, motiv arhitektske kuće, odnosno motiv kolibe.

„Bolji uslovi za život i rad uticali bi na povećanje kvaliteta života ljudi na selu, ali i na demografski rast, a on bi dalje, još više uslovljavao i teritorijalni i funkcionalni razvoj naselja. Poboľjšana organizacija naselja, saobraćajni razvoj, uređenje prostora, plansko organizovanje kulturnih manifestacija, bolja komunikacija sa potencijalnim kupcima proizvoda i usluga, kao i sa potencijalnim posetiocima, dovela bi do povećanja interesovanja za privremeni ili trajni boravak i život na selu. Budućnost sela je u rukama društva, ali i svakog pojedinca” [4].

5. LITERATURA

- [1] Jovanović, Sofija: Egzotična Vojvodina, Novi Sad, Orion spiri, 2013.
- [2] <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/mapa-vojvodina-ima-50-lokacija-koje-bi-buducim-generacijama-mogle-da-donesu-odlicnu/skt367b>, preuzeto maja 2019.
- [3] R. Milutinović, M. Cindrić, S. Cindrić, H. Musahinović: Izvođački projekat sa detaljima – Turističko rekreativni centar „ERDEVİK - KULINA”, Novi Sad, februar 1989.
- [4] Vukajlov, Lj: Uvod u urbanizam, Fakultet Tehničkih Nauka, Novi Sad, 2014.

Kratka biografija:

Nina Stanković rođena je u Sremskoj Mitrovici 1994. god. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitektura – Dizajn enterijera odbranila je 2019.god.

kontakt: stankovicnina@outlook.com